

Slovenski učitelj

Glasilo

krščansko mislečih učiteljev in vzgojiteljev

Letnik II.

Uredil in izdal:

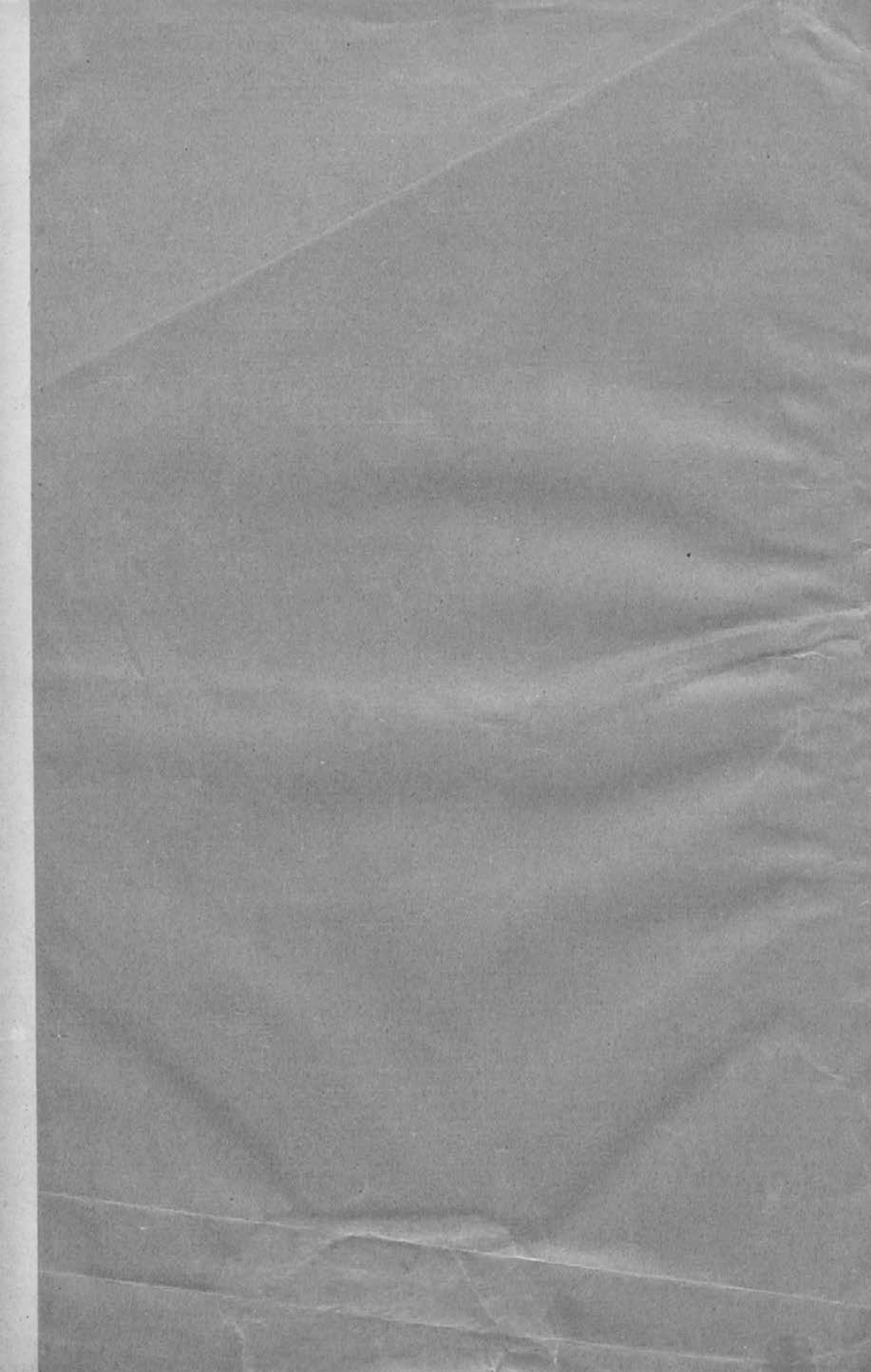
FRAN JAKLIČ

učitelj.

V Ljubljani, 1901.

Natisnila Katoliška Tiskarna.

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

Letnik II.

V Ljubljani 1. januarja 1901.

Št. 1.

Kakó je učitelju mogoče vzbuditi v učencih veselje do čitanja koristnih knjig.

(Spisal Ratislav.)

Geslo: Kaj hasnijo polni predali najboljših knjig, ako jih nikdo ne čita, in če jih čita, pa jih ne razume?

Da potrebuje šolska mladina tudi izven šole, t. j. v prostih urah, primerne berila, s katerim si bistri um in plemeniti nežna srca — o tem so vsi pedagogi in šolniki enih misli. To nam potrjujejo tudi razni ministrski ukazi, ki govoré o šolarskih knjižnicah ter o pogojih dobrih mladinskih spisov.

Ako bi ljudska šola drugače še tako vestno izpolnjevala plemenito svojo zadačo, ako pa ne bi storila ničesar, kar bi vzbudilo v otroku ljubezen do čitanja koristnih knjig, ne dosegla bi povsem glavnega svojega namena, zakaj glavni namen ljudske šole je ta, da se učencu na podlagi naukov, katere si je po večletnem obiskovanju šole pridobil, v njegovem nadaljnjem izobraževanju zdatno pomore. Nobena, torej tudi ljudska šola ne pošilja v svet gojencev, ki bi bili popolnoma z vsem za življenje potrebnim preskrbljeni — šola položi le nekak temelj, na koji treba vsakemu posamezniku potem v življenju zidati ali graditi in to z lastnim izobraževanjem.

Lastno nadaljno izobraževanje pa se opira v prvi vrsti na čitanje koristnih knjig. V prvi vrsti sem rekel, zakaj tudi lastne praktične izkušnje,

koje si pridobi človek v raznih razmerah življenja, so imenitno sredstvo nadaljnega izobraževanja.

Toda moj namen je, govoriti o čitanju koristnih knjig, oziroma o tem, kako je mogoče učitelju pridobiti učence, da segajo po knjigah z veseljem še tudi potem, ko imajo kot odrasli mladeniči in deklice šolske klopi že daleč za seboj.

Svoje misli hočem združiti v prav kratke točke.

Prvo in najvažnejše sredstvo, s katerim se vzbudi v otroku ljubezen do čitanja, je skrbna gojitev materinskega jezika. Že v majhno, nezmožno dete, ki komaj prekorači šolski prag, je mogoče položiti kal, katera vzklije pod skrbnim negovanjem polagoma v ljubezen do knjige, do čitanja. To pa se doseže s tem, da se začetnikom pripovedujejo kratke in zanimive povestice, primerne otrokovi starosti, njegovi pojmljivosti. Krepko, ognjevito in zanimivo pripovedovanje učiteljevo ter njegovo bistro oko pri tem očara otroka tako, da ima le za učitelja „oko in uho“, pa tudi — srcé. Pri tem bi se dalo povedati še marsikaj, vendar naj zadostujejo besede, s katerimi označuje imenitni nemški pedagog Kellner v svojih aforizmah veliko važnost pripovedovanja, pozivajoč učitelja, češ: „Erzähle, damit ich sehe, was für ein Lehrer du bist!“

Dobro pripovedovanje je velika umetnost, s katero je moči učitelju takorekoč čudeže delati. Kolikokrat se v šoli dogodi, da otroci učitelja prosijo, naj jim pové zopet kako pripovedko. Iz tega hrepenenja po poslušanju učiteljevih povesti pa se razvije polagoma hrepenenje ali želja po čitanju raznih povestic. Slučaji niso v ljudski šoli kaj redki, da začne otrok, ki si je prisvojil komaj vse majhne črke, že brskati po svojem „Abecedniku“, da zasledi kako povestico, katero potem — če tudi še nekoliko okorno — čita. In to je dobro znamenje za učenca, pa tudi za njegovega učitelja!

Da bodo otroci kedaj radi in pa tudi z razumom čitali, je nadalje neobhodno potrebno, da spravimo iste na najvišjo stopnjo gladkega, lepoglasnega čitanja. Komur dela čitanje težkoče, kdor se mora bojevati z zlogovanjem, ta ne bode segal po knjigi, najsi je ista še tako zanimiva.

Pri obravnavi beril je treba skrbno gledati na to, da postane misel vsakega stavka v otrokovi duši jasna, pomen besede pa razumljiv. Le tako si bode otrok pridobil v šoli toliko samostojne naobraženosti, da si bode pozneje, beroč kako knjigo, vedel takoj tolmačiti smer sestavka, ki ga je čital. Tako naobraženemu otroku se bode knjiga takoj prikupila, ako je le gradivo prikladno njegovemu duševnemu obzorju.

Ako smo dovedli otroka tako daleč, da zna že precej dobro čitati, treba je misliti na knjigo, katero mu bomo dali prvikrat v roko. Prvi utis, kateri napravi kdo na nas, je navadno odločilen za poznejši čas. Tako je tudi tukaj. Ako ponudimo otroku prvič knjigo, ki je njegovemu razumu neprikladna, utegne se pripetiti, da dosežemo v učencu baš nasprotno od tega, kar smo doseči nameravali. V marsikaterem otroku se je na tak način veselje, katero je imel prej do knjige, zatrla vsaj za nekoliko časa.

Prvo, kar je treba položiti v otroške roke, je knjižica z mičnimi povesticami, ako isto krasijo primerne podobe, je to še tem bolje. Takih knjižic

imamo Slovenci sedaj — hvala Bogu — že več; opozarjam le na Giontinijevo „otroško knjižnico“ (škoda, da ima tako majhen tisk), na Kleinmayr-jeve prevode „Snegulčica, Trnjolčica“ ter na J. Lebanovih „Šestdeset malih povesti za otroke“. Kako mogočno uplivajo lepe povesti na otroškega duha in na njegovo nrav, znano je pač vsakemu iz svoje skušnje.

Ko nam prinese otrok knjižico nazaj, treba ga je poprašati nekoliko po nje vsebini, da se uverimo, s kakim uspehom je listal mladi bravec v posojeni mu knjižici. Na tej, pa tudi na vseh poznejših stopnjah je treba otroka navajati, da si razne nerazumljive besede, na katere je pri čitanju knjige naletel, skrbno zabeleži. Take izraze treba potem vselej pojasnjevati. Vesten učitelj najde tudi za ta važen posel primeren čas. Vse se dá storiti in doseči, ako se le hoče, a treba je „hoteti“.

Mnenje onih odgojiteljev, ki želé, da se morajo le otrokom najvišje stopnje posojevati knjižice iz šolske knjižnice, se mi nikakor ne zdi pravo, zakaj že na srednji stopnji se dobé često otroci, ki radi pa tudi z razumom čitajo — samo izbrati je treba čtivo, ki je povsem prikladno duševnemu obzorju dotičnega otroka. Iz tega vzroka se mi tudi ne zdi nič kaj primerna uredba, da je na večrazrednih ljudskih šolah samo po jeden knjižničar ali bibliotekar. Po mojem mnenju bi naj vsak razredni učitelj sam delil mej otroke knjige, ker jih on v vsakem oziru najbolj pozna.

Na najvišji stopnji naj skuša učitelj pridobiti učence tudi za čitanje poučnih znanstvenih knjig. Lepa prilika se mi pri tem ponuja v pouku iz realij. Naj navedem tukaj vzgled iz svoje prakse. Ko n. pr. obravnavam iz prirodoписа kako prirodnino, recimo kakega škodljivca iz živalstva, tedaj opozorim otroke, da se nahaja v tej ali tej knjigi družbe sv. Mohorja še natančneje opisano vse to, o čem smo se ravnokar učili, v prihodnji uri pa da se hočem prepričati, kdo izmed učencev je v navedeno knjigo pogledal ter dotični odstavek z razumom prečital. Moje besede ne ostanejo nikoli brez uspeha; če ne več, vsaj ena tretjina otrok gotovo vselej vstreže moji želji. Da so prvi med temi oni, katerim je do reda „prav dobro“, omenjam samo mimogredé.

Na tak način služijo mi — oziroma mojim učencem — kaj dobro Mohorjeve knjige „Erjavec, Domače in tuje živali“, „Naše škodljive živali“, Schreinerjeva „Fizika“, Cilenšekove „Škodljive rastline“ i. dr.

Da najde razumen učitelj skoraj v vsakem šolskem predmetu dovolj prilik, da opozori učence na to ali ono branjavredno knjižico, razume se pač samo ob sebi. Najlepše prilike za to ponujata predmeta zemljepis in zgodovina.

Za čitanje koristnih knjig pridobi učitelj otroke tudi, ako jim o raznih prilikah z živimi besedami naslika veliko vrednost in potrebo čitanja dobrih knjig v obče, kakó dobre knjige blažijo človeku srce, kakó mu bistrijo um, pospešujejo omiko ter prinašajo človeku le dobiček. Opozori pa naj mladino tudi na žalostne posledice, kateri izvirajo iz čitanja slabih knjig. Otroku je treba povedati, da kakor ni vse zlato, kar se sveti, tako tudi ni vse dobro in čisto, kar je tiskanega, da tiči med dobrim zrnjem tudi mnogo plev in pa, da se je treba takih slabih knjig ogibati kakor strupenega gada.

Svojih gojencev pa učitelj tudi potem, ko že šoli odrastejo, ne bi smel izpred oči pustiti; pozneje naj bi marljivo nadaljeval, kar je v šoli v tem oziru pričel. V to svrhu mu ponujajo kaj lepo priliko v prospeh ljudskega naobraževanja toli potrebna bralna društva in pa ljudske knjižnice. Bralnih društev imamo Slovenci — hvala Bogu — sedaj že mnogo, žal pa, da premalo takih, ki bi ustrezale dejanskim potrebam našega ljudstva. Kar se pa tiče „ljudskih knjižnic“, čaka na tem polju za blaginjo svojega naroda vnetega učitelja še mnogo, mnogo dela.

Ako bomo slovenski učitelji, pa tudi drugi razumniki v tem oziru storili vsak po svoje svojo dolžnost, odgojili si bomo polagoma slovensko ljudstvo v čitajoč narod, ki se bode — dasi je drugače majhen in neznaten — prej ali slej gledé na omiko lahko meril z drugimi velikimi kulturnimi narodi.

Po volitvah.

Slovensko ljudstvo na Kranjskem je dné 12. in 18. decembra m. l. govorilo in sodilo. Obsodilo je brez razločka stanu vse tiste, ki mu vsiljujejo pogubni liberalizem ter je pomedlo z liberalnimi kandidati tako odločno, da si ne bodo upali kmalu ponujati se slovenskemu ljudstvu za zastopnike s takim programom kakor so se sedaj.

„Ljudski glas — božji glas“, so vpili liberalci. Prav res!... Ta glas smo slišali in prav ta glas je zavrgel liberalnega kandidata splošne kurije — učitelja.

Učitelji, ki poznamo liberalno sebičnost, smo vedeli, da je liberalcem ugled in korist učiteljstva deveta briga, ko so ponudili Zaveznikom mandat splošne kurije. To kost so vrgli Zaveznikom samo zato, da so dobili četo agitatorjev učiteljev na razpolaganje, da bi z njihovo pomočjo vrgli nekatere druge poslance.

To je sedaj popolnoma očito morda tudi tovarišu Jelencu, saj so liberalci povedali dovolj cinično, da na zmago v splošni kuriji niso nikdar računali.

„Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan“...

Liberalci so imeli svoje liberalne učitelje za norca in Jelenc počiva na lavorikah, ki jih je prinesel iz volilnega boja.

Stvar bi ne bila tako tragična, ako bi se tikala samo pojedinca, toda stvar se tiče vsega učiteljskega stanu. Poražen je učiteljski ugled, pomandrana je naša veljava, ki smo si jo pridobili z večletnim vztrajnim delom. In to je žalostno.

Predsednik „Zaveze“ je pahnil v svoji kratkovidnosti vse Zaveznike v boj za svojo osebo in za liberalce pod pretvezo, da zahteva to ugled in sreča našega stanu. „Tovariš“ je dokazoval v dolgih člankih, kako raste ugled učiteljstva vsled te kandidature in hvalil liberalce kot edine prijatelje slovenskega učiteljstva.

Pa ti so svoje učitelje grdo varali.

Jelenc je kandidoval na liberalen program in objednem na program Zaveznikov, katerih glasilo je „Učit. Tovariš“.

Zato je ljudstvo bilo takoj proti tej kandidaturi, ker pozna škodljivost liberalizma v gospodarskem, narodnem in verskem oziru. Ob enem je prišla v širjo javnost zahteva liberalnih učiteljev „ločitev cerkve od šole“. Ko je ljudstvo izvedelo o tej zahtevi, zašumelo je povsod proti učiteljstvu in tisti hip je bila veljava učiteljskega stanu v „franžah“, in ugled je v sledečem boju padal, padal . . .

Ljudstvo je videlo nastopati predsednika Zaveze kot skrajnega liberalca in je smatralo vse učiteljstvo tako. Po vseh kotih naše dežele so potem agitovali učitelji za svojega tovariša in prišli tako navskriž z mišljenjem in željami ljudstva. V borbi se je porabljalo vsakeršno orožje. Stare reči, ki so bile že zakopane leta, so se privlekle na dan in porabile v boju. Napake posameznih članov so se raznašale in z ugledom dotičnega učitelja je padal ugled vsega stanu.

Ljudstvo je videlo učitelje skoraj v celoti proti sebi, proti njegovim gospodarskim in verskim idealom, zato je zamrzelo učiteljstvo, kar je v škodo učiteljstva in šole.

Ugled in veljavo ste si zapravili sami, zato ne dolžite nikogar. Roko na srce — sedaj ste se že morda streznili — in premišlujte, kdo je vsega kriv. Vemo pač, da je v tem boju padla marsikaka ostra in nepremišljena beseda od strani ljudstva, da se je zapisalo marsikaj, kar bi se sicer ne bilo. Toda ali ni to čisto naravno? Vaša glasila „Narod“ in „Tovariš“ so blatila dan na dan duhovščino ter verske in gospodarske idejale ljudstva in vi hočete, da bi naj ljudstvo sprejemalo to molčé? . . . Ali je mogoče? . . . Ali ne teče po žilah ljudstva gorka kri?

Za poraz, ki ste ga doživeli v zadnjem volilnem boju zahvalite sebe in pa narodno-napredno stranko, ki je vas izvabila in izkoriščevala. Ne pozabite, da med največjimi mrliči, ki ležé pomandrani na bojnem polji, sta ugled in veljava učiteljstva in šole.

Morda se boste spametovali. Spoznali ste, da ljudstvo ne mara za vaš program, da neče slišati vašega sicer izposojenega klica „cerkev iz šole“, zato se streznite in se vrnite k ljudstvu, čigar sinovi ste. Ne tavajte po poti, na katero vas je zavel lažnjivi liberalizem. Ta pot vodi narod v pogubo . . . Vrnite se med ljudstvo, ostanite zvesti njegovim idejalom in rane, ki nam jih je vsekali zadnji boj, se zacelijo in veljava bode zrastle.

Učitelji dosežemo polagoma gotovo vse, kar nam je treba za našo eksistenco.

Ko nam kličete: „Slomškarji, čujte!“ vam kličemo: čujte tudi vi! Otre-site se strankarske klike, ki vas samo izkorišča in ne bodite taki, kakor je naivno dekle, ki vé, da jo njen izvoljenec vara za vsakim voglom, pa se mu vendar obeša na vrat in mu zdihujoč obeta: Tvoja na veke!

Splošna obravnava berilnih vaj z ozirom na formalne stopnje.

(Konferenčna razprava.)

Znano je, da je poučevanje vspešneje, ako je uravnano po primernem redu. Kakor pri drugih rečeh, velja tudi pri poučevanju izrek „Red je duša vseh reči“. Red pa, po katerem je poučevati, kažejo takozvane „formalne stopnje“, ki so duševne oblike, na katere je učenje takorekoč navezano. Prvotno so se imenovale le stopnje poučevanja. Ko se je pa pozneje več šolnikov jelo pečati s to idejo, je to postopanje vsak po svojem mnenju prevstrojil, stopnje so se razširile na pet in prišlo je v rabo ime „formalne stopnje“. Pa če tudi so bila mnenja različna in se šolniki niso vjemali v vsem, bistvo formalnih stopinj ostane vedno le isto, namreč: dušeslovje mora biti najvišje pravilo za vsako poučevanje.

Formalne stopnje so torej dušeslovna pot, po katerem naj učenec 1.) pridobiva naziranj, 2.) izvaja pojme in 3.) pride do znanja.

Iz teh treh duševnih dejanj se izvajajo petere formalne stopnje.

I. Početek vsega učenja mora biti naziranje. Čuten vtisek v očesu in ušesu vzbudi sebi slično predstavo (podobo) v spominu. Le-tá že stara, a na novo oživiljena podoba izrazi natančneje, kar vidimo in slišimo, to izpopolni in pojasni. V tem je bistvo zaznavanja. Iz nauka o zaznavanju posnamemo torej, kaj nam je najprej storiti pri obravnavanju berilnih vaj.

Skrbeti moramo, da ne bo tvarina berilnih vaj nikoli povsè nova, ampak vedno se mora tako izbrati in od take strani prijeti, kjer se nahaja v otroškem mišljenju že nekaj tvarini sorodnega. Zato je treba, predno se prične berilo obravnavati, učence poprej pripravljati in jih z berilom polagoma seznanjevati. Kar je novega, treba spraviti v zvezo z dosedanjimi izkušnjami otroka. Ako nam je obravnavati n. pr. branje „Vrbsko jezero“, tedaj moramo najprej govoriti o tem, kar otroke na to pripravlja. Otroci so že čuli o nevihtah, vihnih nočeh, nalivih, povodnjih i. t. d. Treba jih je pozvati, da se izrazijo, kar jim je o tem znanega in jim z vprašanji pomagati, da se domislijo vsega, kar so sami doživeli takih naravnih strahot in prikazni. Tako se naredi zveza med otročjimi predstavami, ki jih že imajo, in med predstavami v berilu. — Vedno naj služi to, kar je znanega, starega — v zaznavanje novih predmetov. Predno se pa začne berilo pripravljati, treba je napovedati učencem novi predmet, da vedó, o čem se bodo učili v tej uri. To je eno glavnih pravil teorije formalnih stopinj, kakor pravi Herbart, „da se učenci, predno začno sami delati, morajo uvesti v dotično mišljenje in obzorje, v katerem se giblje njih naloga.“ Predmet se napové z malo besedami, n. pr. pri berilu „Vrbsko jezero“: učili se bomo, kako je nekdanj Bog kaznoval prevzetne, brezbožne ljudi. Pri berilu „V slogi je moč“ n. pr.: v tej uri bomo slišali, kako so se trudili neki oče, da bi poboljšali svoje sinove.

¹⁾ Pripomočki: Richter: die Herbart-Zillerschen Formal-Stufen des Unterrichtes. Kehr.: Behandlung der Lesestücke. Dr. Wiget: Die formalen Stufen der Unterrichtes.

Prva formalna stopnja je torej pripravljane, imenujejo jo tudi analiza (razkroj), ker ta metodiška, dušeslovna analiza takorekoč razkraja predmete v otroški domišljiji in izločuje iz njih to, kar potrebuje, da more prehajati do novih podob in predstav.

II. Na drugi stopnji učencem pokažemo in predočimo novi predmet, to je pri obravnavi beril, da jim povemo vsebino ali jo preberemo in zahtevamo, da jo oni za nami pripovedujejo, berejo, — da med branjem opozorimo otroke na to, kar je v berilu novega, da jim razlagamo, da premotrujemo z njimi vsebino, da jih skušamo vglobiti se vanjo, ter da jih učimo misliti.

Berila moralične vsebine in dogodki se pripovedujejo, druga berila se preberó. Med pripovedovanjem imajo otroci knjige zaprte. Potem naj učenci to, kar so ravnokar slišali, prosto po svojem še enkrat povedó. Izražajo naj se pri tem zdržema. Ako se učenec v pripovedovanju izpodtakne, ni mu treba prebrzo pomagati. Vsakemu je znano, kaj pravi Kehr: „Ako naj se učenci naučé govoriti, mora znati učitelj molčati.“ Prevelika zgovornost učiteljeva škoduje šoli; zakaj, „če govori učitelj preveč, govori učenec premalo, in posledica je, da ostane učenec reven na mislih in na besedah.“

Pripovedovanja učencev zato nikar motiti z pojasnili ali naznanili! Učenec naj s prosto ponovitvijo pokaže, koliko si je zapomnil, in učitelj mu ne segaj v besedo pri vsaki najmanjši pomanjkljivosti, marveč pusti ga, naj izgovori do konca, vendar pa pazi na pogreške. Še-le potem naj ga opozori na posameznosti in vpraša po tem, kar je izpustil. Tako samostojno pripovedovanje od strani učencev zahteva poučevanje po formalnih stopnjah, ter odločno zametuje vpraševanje po vsebini od strani učitelja, češ — s takim vpraševanjem se podpira duševna lenoba. Vendar pa ni možno vselej in v vseh razmerah izogniti se vprašanjem in tedaj naj se z vso resnobo in doslednostjo pazi na to, da je vsaka misel v odgovoru izražena jasno, popolno, ter naj se učitelj nikoli ne zadovolji s tem, da otrok njegovim besedam le pritrdi (prikima) ali le kako posamezno besedo izusti.

Pri obravnavi beril je gledati na to, da otroci razumejo glavno, temeljno misel celega berila, da razumejo stvarno razvrstitev in jezik. Zato je tudi vsebina berila vporabiti tako, da se razvija duh. Izobraziti je treba razum, jezik in mišljenje. Ker pa ni mogoče posameznosti celega berila hkrati razumeti, zato razdeli učitelj berilno vajo v logično zvezane odstavke, in obravnavaj vsak odstavek (poglavje) kot malo celoto za se.

Razvrstitev ali razčlenitev cele tvarine pripomore, da si učenci prisvojé večje celote. Potem, ko so učenci vsebino berila prosto pripovedovali, prebere učitelj celo berilo še enkrat. Otroci imajo sedaj knjige odprte in beró po tihem za učiteljem. Ko so prebrali berilo 2—3 krat, véli učitelj čitati prvi odstavek. S primernimi vprašanji se najpreje razvije glavna misel, točka ali poteza, tako, da bodo znali otroci z malo besedami povedati vsebino tega odstavka. Potem se posamezni stavki razlagajo in pojasnjujejo. Razlaganje je pa trojno: jezikovno, stvarno in logično. K jezikovnemu razlaganju spada tolmačenje besed in stavkov, in v ta namen se nenavadne besede zamenijo

z znanimi, po smislu sorodnimi besedami; istotako naj se stavki izpremené in povedó v drugi obliki.

Stvarne izraze naj učitelj kolikor možno z naziranjem v duhu vpodobi (predoči), ako možno s predmetom samim ali s podobo ali pa risbo. Mnogo predstav se zamore predočiti z opisovanjem. Vsako predstavo treba pojasniti, ker učenci ne doznajajo jasno in ne razumejo vsake besede, katero v govoru z lahkoto uporabljajo. K stvarnemu razlaganju spadajo tudi razlage izrazov v plastičnih slikah (izrazi v podobah), n. pr. „... seme, ki je vsejano v vaše srce.“ „Jaz sem gospodar sveta“ (meč); „kupi si veselja“ itd.

Logično razlaganje obsega razlaganje pojmov, ter sklepe in sodbe, ki se opirajo na nje.

Kedar je učitelj učencem pojasnil prvi odstavek, besedno, stvarno, in tudi pojme razložil, potem véli povzeti vsebino istega odstavka v nekoliko besedah. N. pr.: o čem govori ta odstavek? Kako bi ga zamogli primerno nasloviti? — Kakor prvi odstavek, tako se obravnavajo tudi naslednji: pri vsakem kratko povzemanje, katero se zamore tudi napisati na tablo. Na ta način dobimo razvrstitev poglavitnih točk, vzporedbo misli celega berila, imamo nekak načrt pred seboj, ali že na tabli ali samo v glavi. Tako bi bilo nasloviti n. pr. v berilu „Vrbsko jezero“ posamezne odstavke: 1.) Kraj in okolica. 2.) Popačenost prebivavcev. 3.) Svarjenje in opomin k pokori. 4.) Kazen, pogin. Ali pa v berilu „V slogi je moč“: 1.) Nesloga med sinovi in posledica. 2.) Dokaz, zakaj daje sloga moč. 3.) Dokaz, zakaj jemlje nesloga moč. 4.) Očetov pouk.

Ko so otroci celo berilo na ta način razumeli, se povzame vse skupaj, ter pripoveduje po razvrstitvi, ki se je prej določila. Otroci naj sedaj vse še enkrat skupaj zberó, da bodo imeli pred seboj celotno vsebino. Ko se je to zgodilo, se vadijo v glatkem, točnem čitanju brez vsakoršne razlage in tolmačenja.

Prebravši berilno vajo večkrat, zapró učenci knjige in na vrsto pride pravo logično razlaganje, vglabljanje v etiško stran berila. Otroci naj s pre-mišljevanjem in treznimi sodbami razvijajo svoj moralni čut. To je seveda le tedaj možno, ako je berilo take vsebine, da vzbuja misli. Pri malovažnih, nepomenljivih berilih se to logično razlaganje v kolikor je potrebno, lahko izvrši pri stvarnem razlaganju. Tudi se more naslednja vaja odložiti na pri-hodnjo uro, kar je vsekako potrebno pri daljših, važnih berilih. V tem slu-čaju je treba prejšnjo na kratko ponoviti.

Vglabljanje v etiško stran zahteva torej, da učitelj razbere z učenci okoliščine, v katerih se je to in ono zgodilo; da vpraša po vzroku in učinku, namenu (smotru), sredstvu, razmerju, pogoju dogodbe. Ako je kaj le splošno označeno, naj se učencem izpopolni, in nedoločne stvari je treba določno pred oči postaviti. Na vprašanja po bistvu, po kakovosti odgovarjamo večjidel s sodbami. Učitelju je otroke napeljati, da pravilno sodijo. Na pojme in sodbe se opirajo sklepi. Sklepanje ima pri obravnavi beril zeló obsežno polje. Učitelj vprašaj n. pr. po vzrokih in učenec ima isto dokazati (vtemeljiti). Preudariti je tudi nagibe delujočih oseb in sklepati na njihov značaj, n. pr.

„Mladi Vukasovič“: Kateri deček bi bil za tisti denar kaj nepotrebnega kupil? (Zapravljivi.) Kakšen ni bil Vukasovič? — Kateri deček ne bi bil dal od svojega denarja nikomur nič? (Skop, lakomen, trdosrčen, brez ljubezni do starišev.) Kakšen zopet ni bil Vukasovič? — Zakaj ni hotel Vukasovič porabiti denarja za sé? Kaj sklepaš iz tega? (Da je ljubil svojega očeta.) — Kaj si je mislil Vukasovič pri tem? Kateri sin bi ne bil mislil na to? (Nehvaležni.) Kakšen je bil Vukasovič? — Kaj je Vukasoviču še posebno k srcu šlo? (Revščina očetova.) Kakšnemu otroku je vse eno, če tudi živé stariši v revščini in pomanjkanji? (Neusmiljenemu, trdosrčnemu.) Kakšen je bil Vukasovič? — Tako se izvajajo še druge lastnosti Vukasovičeve, kakor zmernost in zdržnost, pogum in hrabrost i. dr.

Pri vglabljanji, naj si je stvarno ali logično, seveda ni mogoče postopati vedno po vprašalno-razvijalnem načinu poučevanja; povsem neumesten pa bi bil tudi takozvani predavalni ali razlagalni način; zakaj, s samim predavalnim načinom se jemlje otrokom veselje, da so sami kaj našli, ter se vzgajajo otroci za brezmiselnost, duševno lenobo. Pojasnjevanje in razlaganje učiteljevo naj učence le drami, da sami mislijo; zato naj učitelj svoja vprašanja tej zahtevi primerno zastavlja. Kadar je treba predavati, tedaj ne predavaj več kot enega stavka, potem pa izprašuj. Začetno in splošno naziranje se mora razkrojiti in v duh globoko vtisniti: to je namen druge formalne stopnje. (Sinteza — sestava).

Hedvika Šarec.

(Konec prihodnjič.)

Slovstvo.

Zgodovina horjulske fare. Ponatis iz „Zgodovinskega Zbornika“ Sestavil J. Kržišnik. — Samozaložba. Cena vezani knjigi 1 K 80 h, s poštnino 2 K.

Zgodovina farâ je velike važnosti za domovinoznanstvo. Fare so najstarodavnejše organizacije, ki segajo večinoma daleč nazaj v pretekla stoletja. Z njimi je združena zgodovina prosvete, stavbarstva itd. Zato je zelo hvale vredno podjetje tistih trudoljubivih mož, ki skušajo z natančnim opisovanjem posameznih duhovnjikov nam podati lepo oklesane kamne,

na katerih bode mogoče zgraditi obširno poslopje domovinoznanstva. Temeljita in zanimiva dela iz te stroke so že priobčili Koblar, Vrhovnik, Slekovec, Lavrenčič, Lavtižar. Njim se pridružuje nedavno izšla knjiga Kržišnikova „Zgodovina horjulske fare“. Fara je sicer stara le nekaj čez sto let, vendar ima dokaj zgodovinskih zanimivosti za seboj. Popis je natančen. Pisatelj se spušča skoraj preveč v posameznosti, ki nimajo posebnega pomena. Učitelje bode zanimalo deseto poglavje: „Šole in učitelji.“ — Knjigo priporočamo.

—r.—

Šolske vesti.

Imenovanja pri učiteljstvu srednjih šol. Gg. dr. Rudolf Junovicz, šolski svetnik in ravnatelj državne velike realke, in Andrej Senekovič, ravnatelj I. državne velike gimnazije, sta pomaknjena v VI.

činovni razred. Gg. profesorji: Vincenc Borštner, Martin Karlin, Franc Levec, Avgust Nemeček, Klemens Proft, Avguštin Vester, Tomo Zupan in Jožef Obergföll pa v VII. činovni razred.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na Kranjskem. Nadučiteljem so imenovani na svojih dosedanjih mestih učitelji-voditelji gg. Engelbert Kavčič pri Svetem Križu, Anton Žibert na Ježici in Ivan Sonc v Preski. V Orhovico pri Novem mestu sta premeščena gospod Ivan Benedičič iz Cerkelj in gospodična Marija Benedičič iz Velike Doline. — Na Štajerskem. Stalno je nameščena na Te-harjih gospd. Olga Sittig, dosedaj učiteljica v Rečici. Začasno so nameščeni gospodje: Fran Grudnik v Dobjem, Emil Križman na Planini, Ferdinand Golitsch na nemški šoli v Sevnici, Engelbert Hinterholcer na nemški šoli v Brežicah, Josip Polanc v Dobovi, Rudolf Arnšek v Globokem, Fran Kuhar v Kapelah ter gospdč. Ivana Piller in Hermina Lunder v Kapelah in Marija Vavpotič. V pokoj bode šel nadučitelj v Dobovi gosp. Srečko Pirc. — Nadučitelj v Zidanem mostu gospod Blaž Kropelj je dobil pohvalo od deželnega šolskega sveta za zasluge pri stavbi nove šole. Gospodična Berta Köttner je postala vrtnarica v Slov. Bistrici. G. Ferdinand Laurenček je imenovan pomožnim učiteljem za bre-žiški politični okraj. Gosp. Pečnik Josip, šolski voditelj v Kapelah je postal učitelj ravnotam. Nadučitelj je postal A. Brumen v Št. Vidu pri Ptuj. Učitelj v Žičah je postal g. Ivan Časl, učitelj na Vranskem je postal gosp. Jožef Fišer, na isto šolo pride tudi učiteljica gospodična Avgusta Šantel iz Gorice. Gospodična Ida Gherbaz, do sedaj podučiteljica pri Sv. Duhu v Ločah na Štaj., je imenovana za začasno učiteljico na štirirazredni šoli v Toplici pri Zagorju ob Savi.

Novoletno avanzovanje. V seji de-želnega šolskega sveta 13. t. m. so bili pomaknjeni v I. plačilni razred gg.: Josip Medic, Josip Benedek, Jurij Adlešič, Leo-pold Zupin, Anton Cirman, Ivan Rupnik, Alojzij Račič, Fran Klinar, Josip Levič-

nik, Matija Bartel in Andrej Šest. V. II. plačilni razred gg.: Pavel Borštnik, Neža Bregar, Ivan Lokar, Josip Svetina, Hedvika Rosina, Ernestina Clarici, Florijan Roz-man, Jakob Cepuder, Marija Cepuder, Friderik Kaucky, Avgusta Klančar, Jakob Wittreich, Josip Travnar, Jakob Furlan, Josip Windisch in Ivan Krulec. V. III. plačilni razred, Ivan Poznik, Anton Ka-dunc, Ivan Strehovec, Ivan Perko, Bibi-jana Bizalj, Pavel Gorjup, Ana Moos, Karol Wider, Vendelin Sadar, Štefan Birk, Kristina Schuller, Antonija Rott, Ana Petrovčič, Josipina Fortuna, Karolina Trost-Bervar, Peter Pogačnik, Ivana Zu-panec, Ivan Cerar, Olga Leskovic, Ivan Zupan, Ernestina Ohman, Marija Jamšek, Ana Zevnik, Gizela Ekel in Martin Humeč.

Grobovi. Na Vrhniki je umrla gdčna Jeanetta Vidič in v Gorici gdčna Katinka Cej. R. I. P.

Zaključene ljudske šole. V zadnjem času množe se v Ljubljani bolezenski slučaji za škrlatico in davico prav opa-sno, kajti od dne 12. novembra do zad-nje sobote zbolelo je za škrlatico 24, za davico 18 oseb; umrlo je za škrlatico 7 oseb, za davico 2 osebi. Posamezni slučaji te bolezni pripete se sicer vsako leto, posebno ob času, ko se prične pouk; radi tega se tudi letos ni pripisovalo po-sebne važnosti tem razmeram, in so se le v vsakem posameznem slučaju izvršile vse potrebne varstvene in razkuže-valne odredbe. Tem večjo pozornost pa vzbuja položaj sedaj, ker spada od gori omenjenih bolnikov 16 samo na zadnji teden. Opravičena je torej bojazen, da se utegne razviti epidemija. Šolska mladina do sedaj ni posebno prizadeta; vzlic temu odredil je c. kr. mestni šolski svet, da so se zaključile vse mestne ljudske šole in otroški vrtci in da ostanejo zaprte do 2. januarja 1901; tudi k obi-

čajnim božičnicam je pristop vnanjemu občinstvu zabranjen. Ta odredba umestna je že zaradi tega, da se razidejo učenci sedaj, ko bolezen še ni nevarno razširjena, in da se prepreči nadaljnje razširjevanje teh epidemičnih bolezni. Tudi v Gorici so radi škrlatice zaprti šolski zavodi. — Ravnokar je izšla odredba, da ostanejo mestne šole po novem letu do nedoločenega časa zaprte.

Razširjene šole. Štajarski deželni šolski svet je sklenil razširiti sledeče šole: Petrazredno šolo v Hrastniku s stalno paralelko k petemu razredu, da se šolska mladina po spolu razdeli; nadalje se razširijo v štirirazrednice trirazredne šole pri Sv. Jurju ob Taboru in v Laporjih pri Slov. Bistrici, dvorazrednica pri Sv. Štefanu pri Šmarju v trirazrednico, istotako nova nemška dvorazrednica v Ormožu.

† **Štefan Kovačič.** Pri sv. Marjeti ob Pesnici je umrl dne 2. decembra po kratki a mučni bolezni previden s svetimi zakramenti za umirajoče g. nadučitelj Štefan Kovačič. Rojen je bil blagi pokojnik v Slivnici na Dravskem polju dne 9. decembra 1846. Šole je dovršil v Mariboru ter potem služboval najprej pri sv. Križu blizu Ljutomera. Od tam je bil prestavljen kot nadučitelj v Središče, in leta 1882. je dobil izpraznjeno učiteljsko mesto pri sv. Marjeti ob Pesnici, kjer je služboval do svoje prerane smrti. V javnosti se pokojnik ni mnogo kazal,

a v zasebnem življenju bil je skromen in priprost; z vsakomur, ki je pri njem iskal sveta in pomoči, je bil uljuden in prijazen, zato pa je bil tudi od vseh občespoštovan in priljubljen, kar je pač najlepše pričal njegov pogreb v torek, dne 4. decembra 1900. Zbrana je bila takorekoč vsa domača fara, ter veliko število ljudij iz sosednih krajev. Prihitelo mu je skazat zadnjo čast šest častitih gospodov duhovnikov, in blizu 30 gospodov učiteljev.

Razpisane učiteljske službe. Na trirazrednici na Studencu je stalno namestiti izpraznjeno učno mesto s postavnimi dohodki. Prošnje na c. kr. okrajni š. svet v Ljubljani do 10. januarja 1901. Na trirazrednici na Igu je definitivno popolniti mesto učitelja. Prošnje do 10. januarja na c. kr. okr. šol. svet za ljubljansko okolico. — Na dvorazrednici v Fari pri Kostelu je razp. mesto nadučitelja v definitivno event. začasno nameščenje, na enorazrednici v Dragi mesto učitelja voditelja. Prošnje do 10. januarja na šolski svet v Kočevju. — Na Štajerskem. — Zopet je razpisana služba učitelja pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu pri Lučanah (Leutschach). To je edina šola na skrajni nemški meji in v področju nemškega okr. šol. sveta s slovenskim učnim jezikom. Rešujmo mejo! Narodni učitelji, potegujte se! Šola je v II. plač. razredu. Prošnje je vlagati do 10. januarja 1901.

Drobtine.

Novo strašilo za tiste učitelje in učiteljice, ki bi se drznili javno pokazati svoje krščansko prepričanje, je iznašel „Učit. Tovariš“. V zadnji številki lanskega leta piše: „Slomškarji“ čujte!

„Slovenski Učitelj“, glasilo „Slomškarjev“ in „Slomškaric“, piše v

svoji 23. številki: „Duhovniške nadvlade nočemo. To trdijo naši nasprotniki, ker nam hočejo izpodmakniti tla med učiteljstvom. Mnogo jih je, ki tem lažnjivim trditvam verjamejo, mnogo jih je pa takih, ki poznajo nas in one, pa jim ne verjamejo“.

Res lepe besede za kaline in omahljivce, katere hočejo s to sladko vabo pridobiti za-se. Kdor pa bere druge klerikalne liste (Slovenec, Slovenski List, Domoljub, Slovenski Gospodar, Primorski List, Gorica itd.) ter paznim očesom zasleduje v njih razne psovke in napade na učiteljstvo in novo šolo, se ne bo vsedel na te klerikalne limanice. Ni mu treba biti posebno prebrisan, da bi takoj ne izpoznal, kakšen namen imajo klerikalci z učiteljstvom in šolo. Najrajše bi takoj danes spravili vse posvetno učiteljstvo s pozorišča ter jih namestili z redovniki in redovnicami.

Redovne šole so že od nekdaj ideal klerikalcev. Naši domači klerikalci sicer ne izdajo kar naravnost tega „zvitarskega“ namena, ker se boje, da bi jim utegnili škodovati, če bi bili preveč odkriti, zato se večkrat tudi potuhnejo ter hlinijo učiteljstvu, češ, „duhovniške nadvlade nočemo“. Verjemi jim, kdor je gluh in slep! Današnji dopis s Kranjskega in pa notica v „Vestniku“ pod zaglavjem „Nekaj za Slomškarje“ kažeta jasno, kako hud trn v peti je učiteljstvo klerikalcem.

Kar naravnost pa je izdal namen klerikalcev „Novi List“ iz Trsta. To klerikalno glasilo je priobčilo dne 24. listopada letos tak pamflet na učiteljstvo in novo šolo, da mora taka pisava tudi prvaku „Slomškarjev“ odpreti oči — če ni že popolnoma slep — kako mislijo klerikalci o učiteljstvu in novi šoli.

Potem sledi ponatisnjem članek iz „Novega Lista“, ki riše žalostne razmere v nekem delu učiteljstva, in opisuje, koliko boljši so bile šole v prejšnjih časih, ko so jih imeli skoraj popolnoma redovniki v rokah. — Mi na sklepe, ki jih „Tovariš“ izvaja iz navedenega članka opominjamo splošno. „Novi List“ je glasilo kršč.

socialnega delavstva, in kot tako piše tudi o šolstvu in učiteljsku kakor more o njem soditi prostak, delavec. Marsikaj je članku resničnega! Tako n. pr. hudo ožigosa „narodnost liberalnih Tovariševcev“, rekoč: „Učit. Tovariš“, ta list naprednih učiteljev je pisan že popolnoma v duhu prusaškega „Schule und Haus“ in skoro da v duhu — Schulvereinskem. Ako pristaši te stranke pravijo: „bodimo mednarodni!“ ali če pozdravljajo v svoji sredi strastnega germanofila Peerza in druge take stvari, potem vemo, kam pes taco moli, potem vemo, da imamo v onih ljudeh, ki bi morali biti glavna narodna opora naše mladine, najnevarniše narodne izdajice. A v ožigled tej nevarnosti moramo trpeti s srcem vzdikniti: tudi to je še moralo priti čez naš ubogi narod in srčno želeli si moramo pazaj zopet časov z redovniškim učiteljstvom, ki vsaj ni vzgajalo narodne mladine za tujce.“

Trpke a resnične besede! Marsikaj, kar člankar pripoveduje o nravnem življenju in kvalifikaciji učiteljstva, pa ne velja splošno, temuč le o posameznih krajih. Tudi nam ni mar, da bi takim izjavam delavskega lista, v katerih se kaže zelo pristranska sodba, pritrjevali ali jih zagovarjali. In najmanj bode kdo v takih člankih iskal katoliški šolski program! — Glede razmerja redovnih in svetnih šol smo navedli v „Slov. Učit.“ (Letnik I. st. 10.) izjavo princa Liechtensteina: „Vedno se nam očita, da hočemo mi (krščanski socialci) ljudsko šolstvo v Avstriji poklerikaliti. To očitjanje hočem najpreje zavrtniti. — Res je, da visoko cenimo zasluge šolskih bratov in šolskih sester. Take redovne šole imamo vsled skrbne verske vzgoje, ki jo naša mladina v njih dobi, za vzor in zgled ljudskih šol, nikakor pa nočemo, da bi morda

samostanske šole izpodrinile ali nadomestile državne ljudske šole. Mi nočemo lajkov iz šol izriniti, niti si prizadevamo za gospodstvo duhovnikov v njih.“

Isto tako je poročevalec za ljudsko šolstvo na drugem slov. kat. shodu, Dr. Jos. Gruden, izjavil:

„Da ohranimo čisto verski značaj naših šol, si moramo pomagati z zasebnimi redovnimi šolami. Ni naš namen šolstvo poklerikaliti in z redovniki ali redovnicami izpodriniti svetno učiteljstvo. Mi smatramo svetni učiteljski stan potrebnim in opravičnim in priznavamo, da, ako je krščanskega mišljenja, lahko veliko stori za pravo versko vzgojo mladine. Vendar so nam redovne šole zlasti v sedanjih časih, ko se skuša šolstvu popolnoma vzeti verski značaj vzor dobrih šol. Zaupanje pa, ki je ima ne samo prosto ljudstvo, temuč tudi razumništvo do redovnih šol, nam jasno kaže, kako bi morale biti vravnane tudi javne šole, da bodo uga-jale željam katoličanov.

Svetne učitelje nadomestiti z redovnimi, bi bilo tudi že zaradi tega nemogoče, ker poslednjih ni dobiti v toliki množici, da bi se z njimi zastavila mesta učiteljev in učiteljic. Zato so „Tovarišve“ besebe le prazno strašilo za nerazsodne otroke!

Učiteljske plače na Češkem. Tudi na Češkem si prizadevajo učitelji za izboljšanje svojega gmotnega stanja. Ob-
ravnavajo o tej zadevi ima kmalu priti na vrsto v deželnem zboru Šolska komisija je že izvršila svoje poročilo in je dala natisniti. Njeni predlogi so sledeči: Podučiteljska mesta se opuste. Učitelji z zrelostnim izpričevalom dobe najmanj 900 Kron na leto, učitelji z izpričevalom vsposobljenosti 1200 K in čez pet let 1400 K. oziroma (v krajih z več ko

30.000 prebivalci) 1600 K. — Meščanski učitelji prvih pet let 1600 K, potem 1800 oziroma 2000 K. — Poleg tega dobe vsi definitivni učitelji 6 službeno-starostnih doklad po 200 K in službene doklade po 10—30% temeljne plače.

Omika na Italijanskem. Tannario statistico Italiano poroča, da je bilo leta 1897. med 458.082 ženini in nevestami, ki so se pred politično oblastjo dali poročiti 204.098 analfabetov, ki niso znali niti brati niti pisati. Med 100 novoporočenci jih je bilo torej 45, ki niso mogli podpisati poročna pisma. Najmanj analfabetov ima primeroma Piemont (11%), največ Kalabrija (77%).

Irredenta v „Učit. Tovarišu“. Narodnost naših „Tovariševcev“ se kaže vedno v lepši luči. Nedavno je njih list pohvalil goriške slovenske učitelje, ker se dajo voditi nemškemu nacijonalcu Peerzu, in so si izvolili za svoj organ zagrizen nemški list „Deutsch-österreichische Lehrerzeitung“. „Tovariš“ pravi: „Malenkost, da ta list malo bolj cika na nemško nacijonalno stran, se lahko prezre.“

— Še bolj razkriva breznačelnost „Tovariševo“ „Gorica“ v svoji predzadnji številki. V „Tovarišu“ je že dalj časa ruval neki brezimni dopisnik zoper istrsko duhovščino. Učiteljstvo, ki ondi deluje večinoma složno z duhovniki, je opetovano ostro obsojalo nesramne napade. Toda „napredni“ istrski učitelj le ni prenehal s svojim rovarskim delom in se spravil tudi nad zaslužne istrske poslance: dr. Laginjo, Spinčiča in Trinajstiča. „Gorica“ je sedaj somišljenika naših naprednih učiteljev popolnoma razkrinkala. Ta sotrudnik „Učiteljskega Tovariša“ je namreč neki slovenski renegat Marki, učitelj v Lanišču. — Še občutljivejši udarec pa je zadel „Tovariša“ v zadnji številki, kjer je moral prijaviti dopis iz Istre od g. Božo Dubroviča in

označiti svojega „naprednega“ istrskega sotrudnika z naslednjimi besedami:

„To rodoljubno i požrtvovno nastojanje našeg učiteljstva na korist nevoljnog naroda, ona uzorna sloga i srdačna ljubav izmedju učiteljstva i svećenstva bijaše zazorna učitelju zlotvoru, koji se je doklatio u Istru iz bratske zemlje, koja nam je već do sada dala četu odmetnika i izdajica, koji se nalaze u službi narodnih dušmana, kojim pomažu znalice kopati grob našem narodu.

Taj učitelj — zlotvor sije već par godina — odkad je iz narodnog našeg kola skočio u talijanski tabor, sjeme razdora, sjeme nesloge i mržnje u strukovnom učiteljskom listu „Učiteljski Tovariš“ što no izlazi u Ljubljani. Čestimi dopisi i viestim iz Istre nastoji razdražiti naše učiteljstvo proti svećenstvu, predstavljajući prve kano nieme robove nasilnog svećenstva ili po njegovu *popova zavodnika*.

Mi se njemu ne čudimo, jer ga poznamo u dno duše, jer znamo, da radi iz mržnje i osvete. On, kao što je prije 8—10 godina radio oduševljeno ali strastveno za hrvatstvo Istre, tako radi danas strastveno i podlo za njezino talijanstvo. Ne čudimo se dakle njemu ni malo, jer je narodni odpadnik, jer je bacio u blato sve ono, što mu za dječjih dana i prvih godina učiteljevanja bijaše najmilije na svijetu, ali se čudimo uredničtvu onoga lista, koje bijaše nanj upozoreno, i koje bi moralo vjerovati više svemu hrvatsko-slovenskemu učiteljstvu Istre, nego li jednomu odpadniku narodnomu, jednomu beznačajniku.

Na zadnjoj skupštini „Zaveze“ zaklinjao je uzoran učitelj Istre, predstavnik hrvatskih i slovenskih učitelja naše pokrajine svoje slovenske drugove, da ne mute sloge izmedju učiteljstva i svećen-

stva Istre, da nam je ta sloga neobhodno potrebita, hoćemo li se izkopati iz klanca jadikovca jedni i drugi i sav naš narod u Istri, — a kad tamo glasilo slovenskoga učiteljstva u Kranjskoj otvara stupce učitelju odpadniku, koji neima ni ugleda ni poštovanja medju ostalim našim učiteljstvom ni koliko je crna iza nokta.“

Res lep portret breznačajnega liberalca! In ta irredentovec ni edin v krogu „Tovariševcev“. Kakoršen je ta, takih je še mnogo drugih. — Najbridkeje pa je, da mora „Tovariš“ sam podajati take slike o svojih sotrudnikih. Naše sožalje!

„Učiteljski Tovariš“ z dné 7. decembra m. l. poroča, da je logaški okrajni šolski svet imenoval razen štirih gg. župnikov same odlične in napredne (!) posestnike krajnim šolskim nadzornikom. Ni nam sicer znano, v koliko so ti napredni, ali recimo odkrito liberalni posestniki sposobni za krajne šolske nadzornike; toda toliko pa vemo, da je vsem treznomislečim učiteljem ljubši zadnji duhovnik kot krajni šolski nadzornik, kakor pa najliberalnejši kmet, ki o vzgoji in pouku nima niti najmanjšega pojma.

Prvi brzajavni urad brez žic. Na obali pri kanalu „la Manche“, na bregu med Doverom in St. Margaretshafenom, se nahaja na svetilniku prva in najimennitnejša poskusna delavnica društva za brzajavljenje brez žic. Nadzorovanje in upravo nad odpošiljanjem brzajavk med svetilnikom in brzajavnim uradom na francoski strani kanala opravljata inženir in njegov azistent. Na tem kraju je delal svoje velike poskuse s raznimi vrstami svetlobe glasoviti fizik John Tyndall in za njim sta opazovala svetlobne prikazni Hopkinson in Adams. V spodnjih delih svetilnika se nahaja prostor za orodje. Ta prostor je bil prej kuhinja. Na majhni mizici stojé instrumenti za odpošiljanje brzajavk. Električni tok dohaja od velike

akumulatorske baterije. Še nevešči telegrafisti morejo v eni minuti brzojaviti do 15, vežbani do 20 besedi. Jadro, katero prijema in spušča električne valove, je visoko 35 m in je napravljeno poleg svetilnika. V tem brzojavnem uradu se vidi često Marcani, izumitelj tega brzjava. Mladi Italijan, star 25 let, je pravi mojster v svoji stroki, in izumitvi z vso gotovostjo napoveduje svetovno važnost.

Statistično letno poročilo mesta Dunaja in vspehi modernega šolstva. Ena izmed temeljnih resnic, v katere veruje vsak liberalec, je ta, da je naše šolstvo v Avstriji kar najpopolnejše. Gorje „klerikalcu“, ki bi se drznil kritikovati „biser“ avstrijskih zakonov! Pri banketih in v slavnostnih govorih se poveličujejo vspehi modernega šolstva in njega zasluge za ljudsko izomiko. Na drugi strani seveda tudi liberalni in jungovski učitelji na tem zakonu še vidijo mnoge pege. Radi bi odpravili paragraf 1, ki govori o versko-nravni vzgoji otrok, kr. š. svete, sedanji zakon o nadzorstvu in še mnogo družega. Toda trdno so prepričani, da moderna učna vredba zelo pospešuje ljudsko omiko in se sme ponašati s svojimi vspehi. Številke pa drugače govoré! Statistično poročilo mesta Dunaja prinaša podatke, ki mnogohvalisane vspehe do cela vničujejo. Splošno velja mnenje, da mora biti šola tako vrejena, da dobro-in srednje-nadarjeni otroci, (to sta nekako dve tretjini, ali 66% vseh otrok) dosežejo učni cilj. V resnici se pa to nikdar ni doseglo. — Leta 1873/74 je vstopilo v prvi razred ljudske šole 9964 otrok od teh jih je prišlo v tretji razred meščanske šole čez osem let le 1414, to je: 14 odstotkov. — Izmed 12.805 otrok, ki so vstopili leta 1883/84. v prvi razred, jih je prišlo do osmega razreda 3205; to je: 25 odstotkov. Deficit

znaša v prvem slučaju 52, v drugem 41 odstotkov. — Da bi se slabi vspehi nekoliko prikrili, reorganizovali so zgornje razrede in uvedli so red „komaj zadostno“. Kakšen je bil sedaj uspeh? Od 26.172 otrok, ki so leta 1890/91 vstopili v prvi razred, jih je prišlo v tretji razred meščanske šole 6359, to je: 25 odstotkov. Ako k tem prištejemo še učence gimnazij in realk, doseže od 100 učencev 31 učni cilj. Torej niti dobro-nadarjeni ne morejo zmagati učne tvarine! — Ako so učni vspehi tako slabi na Dunaju, kjer je šolstvo v zelo ugodnem stanju, kakšni morajo biti drugod? Letno poročilo pravi, da dunajsko učitelstvo ni krivo teh slabih vspehov, temuč učni red, ki je v veljavi. — Končno še pripominjamo, da je te statistične podatke sestavil učitelj in objavili so jih dunajski šolski listi. Reforma šolstva postaje vedno bolj nujna.

Socijalni demokratje so izdali pred državnozborskimi volitvami oklic: „Delavec ima besedo!“ V tem oklicu razvijajo svoj program in naštevajo svoje zahteve, med drugim tudi ločitev cerkve od šole. Sicer naši socijalni demokratje še radi prikrivajo svoje brezverske težnje, ker se bojé odločnega odpora od strani krščanskega ljudstva ter slepé nevedno delavstvo, da se hočejo potegovati le za zboljšanje njih gmotnega stanja; toda s tem oklicom so jasno pokazali, kaj so in kaj hočejo. Krščanski učitelji, poučujte preprosto ljudstvo in svarite je pred temi sovražniki katoliške vere!

Pri občnem zboru gorenjeavstrijskega učiteljskega društva, ki se je vršil v Lincu dné 5. in 6. oktobra m. l., se je med drugim tudi sklenilo, da se iz imenovanega društva izključijo vsi učitelji, ki so ob jednom udje „Katol. učit. zveze“. — Zavedni katol. učitelji radi tega menda ne bodo mnogo solz potočili.

Vabilo na naročbo.

Prvi letnik „Slov. Učitelja“ smo savršili. Ni nam mar samega sebe poveličevati in opisavati, kaj vse smo dobrega in tehtnega v teku leta podali svojim čitateljem. Iz vsebine lista si lahko vsakdo sam naredi sodbo o njem. Istotako nočemo širokoustno obetati za prihodnje leto zlatih gradov ker nam je taka reklama soprna. Toda s to zavestjo sklepamo prv, letnik našega lista, da smo se resno trudili za njegovo vsestransko izpopolnitev. — Vsakdo, ki nekoliko natančneje pozna časnikarstvo, vé, s kakšnimi težavami se ima boriti vsak list v začetku. Treba si je pridobiti zaupanje in sadostno število naročnikov, krog stalnih sotrudnikov i. t. d. „Slov. Učitelj“ je vse imenovane težave sijajno premagal in si že v prvem letu pridobil vse pogoje za vspešen razvoj.

Vseobčno veselje, s katerim je bil naš list v raznih krogih vzprejet, spričuje, da je napolnil vrzel v slovenskem časništvu. Ker je šolsko in učiteljsko vprašanje tolike važnosti za vsak narod, zato je gotovo tudi za nas potreben šolski list, ki v tem vprašanju zagovarja katoliška načela.

Ta zavest nam daje pogum, da vstrajamo pri svojem podjetju!

Po obliki ostane „Slov. Učitelj“ v prihodnjem letu tak, kakor je bil letos in cena (5 Kron) mu bode ista.

Toda truditi se hočemo, da bode vsebina še zanimivejša in raznovrstnejša. Zato prosimo vse naše somišljenike, ki znajo sukati pero naj nas podpirajo s članki, dopisi, kratkimi poročili. Za vsako drobtino smo hvaležni.

Poleg spisov pedagoške, didaktiške in katehetské vsebine hočemo tudi za naprej priobčevati članke, ki se tičejo učiteljstva, in gibanja med njim. Pri tem se bomo osirali še v večji meri kakor doslej na gospodične učiteljice. Zato jih nujno prosimo za marljivo sodelovanje!

Vsi dosedANJI naročniki nam ostanite zvesti! Somišljenike prosimo, da razširjajo naš list v krogu svojih znancev!

Z Bogom naprej!

Uredništvo „Slov. Učitelja“.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.